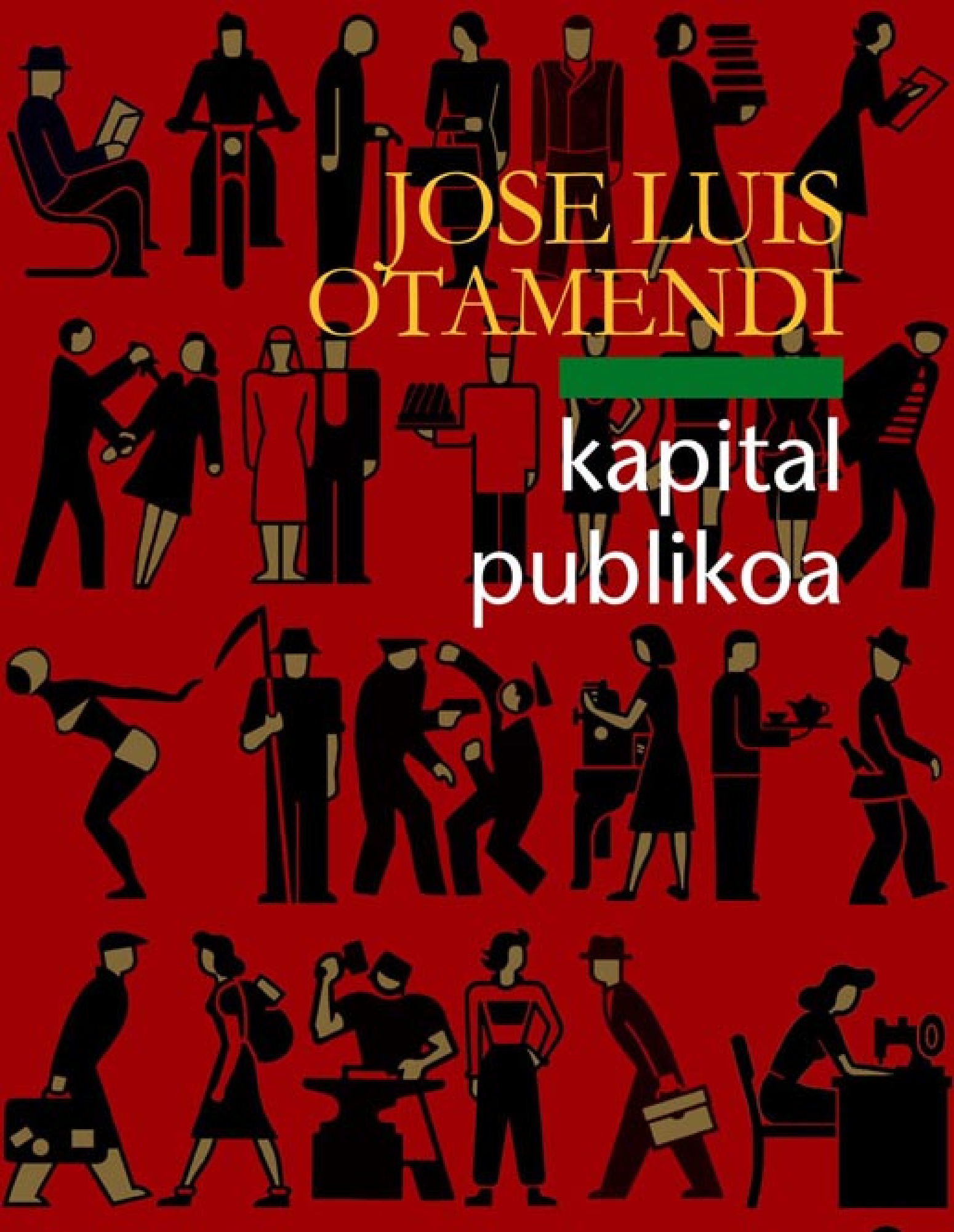

JOSE LUIS OTAMENDI

kapital publikoa

Kapital publikoa

Jose Luis Otamendi

poesia Susa

Liburu honen salneurria: 3 € + BEZ.
Ordainketa egiteko, edo liburu gehiago eskuratzeko:
http://susa-literatura.com/ebook

© 2014 Jose Luis Otamendi
© edizio honena: Susa
cc-by-sa Creative Commons Aitortu Partekatu
http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.eu

Lehen edizioa paperean: 2014ko azaroa
Edizio hau: 2014ko azaroa

Susa: 317 posta kutxa / 20800 Zarautz
Adoain Aita 92 / 31015 Iruñea
Zubitalde 21 / 48195 Larrabetzu
Telefonoa: 943 83 26 55
Elektroposta: susalit@armiarma.com
Webgunea: http://susa-literatura.com

BAKE HOTZA

MEMORIA

memoria zer den ez dakit
sikiera gorputz atala edo gaixotasuna balitz
agian asmatuko nuke deskribatzen
ezaugarriak sintomak neurriak
lot balekioke urtaro edo sasoi bati
epe mugaren bat jarriko nioke
baina memoriak
uste dut lekukoak etsaiak
lagunak eskatzen dituela
elkar hartzea
bat etortzea nolabait...
nago memoria dela
nahitaez bihotzerreaz irensteko zerbait

ez nuke neuretzako nahi
memoriaren amil-izura kondenatutako herririk...
ni noan herrian
gauzak berez konplikatzen dira
nahigabe bezala
ez dago enkontru errazik
festa arinik ez da

hitz larria sobera eta igurtzi gutxi
lana suelto banatzen da baina ez irabazirik

ni noan herrian
erruz galdu da denbora
eta urte galduen jarioa ez du atertu oraindik:
makurra izan den denbora
bihur ote liteke denbora oparoa
eta hautsitako denbora bat inoiz berregin...
etortzekoa den aldi berri hori
iritsiko dela berma dezake inork
eta ziurtatu denok aurkituko gaituela onik

galtzailerik gabeko herri bat
gauza konplikatua da
eta irabazlerik gabekoak
are konplikatuago dirudi
ni noan herrian bere denboraren xerka
dabil jendea
eta denbora horrek beharko ditu atariak
kaleak fabrikak...
eta denboratik kanpora ezin da inor laga
denbora eta bere zuloak
denbora eta bere leihoak

denboratik kanpo ezin da inor laga
bihotzak orduan jarri eta kontaketari lotu
eta konta ahala konta
behar beste bider hasi berriz

memoria zer den ez dakit
baina gauza konplikatua dela seguru
memoria zer den xuxen ez dakit
memoria oroitzea baino gehiago da
memoria ez da orri zuri bat
ez da mendi elurtua etorkin abandonatuen
oin arrastoen esperoan
uste dut memoria akordatzea dela
eta ados jartzea ere bai
akordatuko al gara gertatu direnekin
akordatuko al gara gertatzen ari direnekin
akordatuko al gara gertatzeko daudenekin...
eta akordatzez gero
ehuneko zenbatean
eta zeinekin...

memoria akordatzea bada
ni herrira noa
baina badiot beldurra

hainbat hitzorduri
hainbat ispiluren islari
hainbat ispilu isili...
memoria akordatzea bada
memoria iratzartzea da
baina ez dakigu
ez non ez noiz ez nola oraindik
memoria akordatzea da
baina noizbait esnatuko al gara
eta nora esnatu
eta norekin...

beldurra diot memoriaren epaiari:
eta ezartzen digun kondena
berriro inon ez den herri bat osatzea balitz
nola egingo dugu
zein bidetatik...

ATLANTIKOAREN AURREAN

nik diot
orogenesia eta fotosintesia
baino garrantzitsuago dela
zure hagineko mina
nik diot
ez daukadala eskubiderik neuretzat
edozein pertsonari dagokiona baino eskatzeko
nik diot
inoren izena zaintzeko egin dezakedan guztia
egiten ez badut
txango ustela izango dela mundualdi hau
baga bat zerbait hobearen esperantza higatzen
porrot unibertsalaren uhinetan
nik diot
usainak zauriak pentsamenduak
lekukoak direla inportanteak
inorekin zer banatua izateko
zerbait kontatzeko ulu gertuegien itzalpeko gauetan
nik diot
maitasunak duela munta behinena

mende erdi joan zaidala birundaka hori zer den
ikasten
nik diot
sentimendu kontrajarrien desordena honetan
gertaeren norabide eta larderia orokorraren
aitzinean
gogaideak egin edo asmatu eta
amore ez ematea dela funtsezkoena
ez amiltzea konstelazioen isiltasunaren azpian
herioren zemai handinahiak entzuten
minutu bat ez galtzea
nik diot
jainko ez izatearen bakardadea
eramangaitza bezain ederra dela
nik diot
zure ezpainen ukitu batengatik nagoela hemen
ez dakit zenbat milioi jenderen artean
nik diot
ez garela kukuak geure izena soilik kantatzeko

ASKO IZAN

arnasten dudan airea nola berritzen da:
etxe-usoena eta gabiraiena da
behiala aita zenak biriketan
iragazitako berbera da
eta hartu eta bota egiten dut ohartzeke
minutuko 12 bat bider
orduko 720 aldiz
eguneko
urteko hainbeste alditan

badakigu arnasa hartze hutsez
geure burua ari garela hiltzen
anoa txikitan...
nik ere inori osten diot bere arnasatik
sartu-atera nabil inoren bizitzan
nik hartutakoarekin
besteri kentzen diot
bizitzeko dagoen denboraren guztizko zakutik

hau ez da egun bat
hau koipe orbana da

antzerik gabeko denboraren mapan
hau ez da sukalde soila
zotin itoa baizik izarren lo-eroan
eta alditan gora dator ezina
batzuetan denontzat ez dago agindutako herririk
batzuetan iratzarri egiten dira txakurrak
oinetakoak eskuan sartu arren etxera:
ekina ezinez desegina
—edozein orri barreni data jartzea
ez da garaiko izateko bermea—

bakarrik egotea
zu zeu ere gabe geratze hori izango da
bost segundo bost minutu inor gabe
eta arrotza zaizun arnasaren mende
—frogatua dago
ezeren jabe ez dena ere desjabe daiteke—
mahai gainean mugitzen diren
animalia izuak ditut eskuak
gorputzak esan nahi ez didana asmatzera
jartzen naiz sarri:
haren apetak haren ajeak
neurekin daramat toki guztietara
baina oin batek ihes egin dit hozkailu azpira

arnasaren jitoan osasuntsu nago
neure sasoiaren seme izan beharrez ordea
batzuetan gizon zatikatua naizela uste dut
tesela galduekiko mosaiko eragabea:
eta arnasten dudan airea nola berritzen da

EURIA

gaur euri txikia egingo duela
esan zuten atzo

hala ere balizko aukeren tankera hartu nahi diot
egunari
zer dakarren baieztatu neure begiz
azken orduko iragarpenak entzun aurretik

gaur bero zakarra egingo du istripua egingo du
ahazmena egingo du eta gose lanbroa egingo du
gaur isiltasun lapatxa egingo du
samin bisutsa eta maitasun jasak egingo ditu

gaur arropa maiztua egingo du
gaur kontratu eteteak eta arbuioa egingo ditu
gaur errepide luzeak balak eta debekuak egingo ditu

gaur hotz hezea egingo du
bota ahalean egunkari malutak eta
izerdi palastak egingo ditu beldurra egingo du
gaur jendea zarra-zarra egingo du

eta leihotik ikusten dudanez
euria ere ari du

GERRA TXIKIA

XXI. mendeko biztanle ondo-bizia naiz
gaurdaino ezein biktimismotan jausteko
arrazoirik izan ez dudana
eta ongi dakit munduaren azalean
pikor koskorra izatera baino ez garela helduko inoiz
hala ere apur bat harritu egiten nau ikusteak
nola erretiratu diren nazioarteko begiraleak oro
aditu eta bakegileek nola utzi gaituzten
geure indar txikiko gerran egosten:
jendea handizka daramate preso
legez ezarritako iritzi isolatze edo amodioak
naturaren epaitzat onartuz
eta berriro hor dira hildakoak

eragozpenik ez dut aurrera egiteko egunerokoan:
gogora datozkit nire zorionaren errutinak
sortzen dituen albo kalteak bazterketa miseriak
baina ez nago maite dudana ukatzeko
torturapean ez bada
edo akitu egin delako maitasuna...
eta berriro hor dira hildakoak

uste dut hori guztia etor daitekeela
XXI. mendeko biztanle ondo-bizia naizelako:
gaizkileen adiskide jo nazaketela
eta kalte larrien eragiletzat
hartuko nauenik ere ez da faltako
—hainbeste dira aurrekariak—
hala espetxera daramate jendea
eta berriro hor dira hildakoak

keinu eroekin espantuka
gerra honen luxuzko ertz batetik eskatzen ditut
nazioarteko begiraleak kazetariak kamerak
behin eta berriz ez dezagun gure burua kondenatu
geure buruaz erditzera
munduaren aspergarri

eta batzuetan
anonimotasun zoragarrian murgildutako
herri libre baten ametsak iratzartzen nau oraindik
—handizka zapaldutako
intentsitate txikiko nire aberrian—
eta betiko hor dira hildakoak

OHEA JANTZI

bazterrean utzitako gehienek
pentsatuko zuten agian
mundua ez zela akituko euren saminarekin
borrokan hildakoek umezurtzek alargunek
herri eta lantegi hustuek
pentsatuko zuten segida izango zutela egunek
eta biharamunak ekarriko zituela garaileak
egunkaria besapean

denok pentsatzen dugu hemen jokatzen denak
izango duela gero modu bat askorentzat
eta horregatik grina itsu hori:
ez baitago zoriaren esku uzterik
eguzkiaren argitasuna edo etxeko ogia

mundu hau gaiztoa da ezin dutenekin
lurra norena den galdetzeak arinkeria lizuna dirudi
aise konprenitzen da orain
hil osteko bizitza baten mehatxuak
izututa bizi direnen larria

denok pentsatzen dugu beti dela beranduegi
gauza gehiegi gertatzen direla denak batera
baina geuk ekin ezean
berriro besteren gain lagako dugula
menderik mende dastatu gabe
galtzen utzitakoa jasotzeko lana
eta ez dago zoriaren esku uzterik
lotsa neurri baten aukera

koltxoiei buelta eman eta
negurako prestatuko gara:
aurki hasiko du berriz ohe barruan elurra

GAITZESPENAK

gaitzesten ditut trafiko ezbeharrez
gertatzen diren heriotzak
eta gainerako kalteak
eragileak babesleak
eta euren isiltasunarekin
nolabaiteko aterpea ematen dietenak

lanean gertatzen diren
heriotza guztiak gaitzesten ditut
eta zauritu zein ezinduak
eta makur horien gibelean
dauden helburuekin bat egiten dutenak:
okerron sustatzaile intelektualak

gaitzesten ditut genero indarkeriak
gaixotasunak gorrotoak
miseriak eta abandonuak
galtzera uzten dituen biziak

gaitzesten ditut luiziek erauntsiek
uholdeek eta naufragioek

lurrikarek eta gerrek eragindako hilketak
fatalitate ater ezinean itsasoak jaten dituen
etorkinak
denak gaitzesten ditut tinkotasun sendoenaz

baina gezur zuriz eta karitatez
gizentzen direnez nahigabeak
gaitzesten ditut gaitzespen hitzak ere
gaitzespenok
geure arima izun eta aratzarekin
istripuen ardura ezaren eta
hilketen hegalpean bizitzea errazten digutelako

gaitzesten ditut gaitzespena beste indarrik
ez dakarten arrazoiak
gaitzesten ditut gaitzespena beste urratsik
eskaintzen ez duten bideak
beti haizearen alde ñabardura gabe
fedeari edo gehiengoz onartu iritziari
makurtzen zaizkion gogoak
denak gaitzesten ditut

eta azkenik gaitzesten ditut
ni bezalako gaitzesleen gaitzespen hipokritak

ekidin edo borrokatu daitezkeen gertaera
tamalgarriak
gure gaitzerizko epelarekin
estaltzen ditugulako behin eta berriz

HAIZEAREN PARTEA

landare hostogalkor garela
ari naiz frogatzen
gogoa askorik behartu gabe
onartzen dudala haizearen partea:
orbela adarrak abaildutako etxeak...

preso ari dira eramaten
saldoka doaz gatibu nire lagunak
ezagunak ezezagunak
eta ziegetatik arin itzultzen direnei
festa xumeak eskaintzen
dizkio gertuko jendeak

esaten digute ereindako
gorrotoa ari garela biltzen
eta hasi besterik ez dela egin uztaroa
baina bizitzen segitzeko
ez da hainbeste behar
eta inor daramatenean

Madril aldera begira jartzen naiz
haizearen peskizan
oroimen ederren biltegian

gauzen berezko logikari
amore emanda egin dut
lagun gabetze hau
garai berrietara jartzeak dakartzan
ordaindu beharreko bahia dela
—akastasun lizundu hori—
eta saiheska begiratzen diet
auzotarrei batzuetan
iragan-min aurreratu batez
asmatu guran bezala
hurrena nor gal litekeen
askatasunaren bidean

GORDETZEKOAK

urteotan guztiotan bizi izan dugunaren
testigantzak gordeko dira
agiriak erregistroak oin oharrak
inoiz atzokoa eta gaurkoa
izan zirela jakin dadin eta
egunok gu bezalako jendeak
bizi izan zituela ikas dezan
oraindik mamitu gabeko orainak

pauso txikian igarotzen genituen
sasoi bateko laborri arteko geltokiak
—nola Ezkaba nola Miranda nola Gürs—
eta gerokoak...
bazirela igande arratsak
banketxeen bulegoen aurretik paseatzen
ematen zituztenak
diruaren demokrazia amets
—nola lurra nola libertatea—
baziren porrot egiten zuten maitasunak
pertsona zangopilatuak
hiltzen uzten ziren mintzoak

—nola harriak nola zuhaitzak—
eta balek inoren lokiak zulatzen zituzten unean
eta hebaindutako gorpuen aitzinean
artean ia dena konpon zitekeela uste genuela

PUNPAKA

erditik aurrera irakurtzen hasitako
liburu bat bezala ezagutu nahi zintuzket
lehen erdiko orriak bilatu
edo zeuk azaldu
basa artean edo sasitzan aurkitu
eta falta diren pasarteak asmatu
edo beste aldaera batean esan

txango luzeak egin eta nire gogoa
Mantxako mortuan barrena hegalari dabilenean
naizena baino gehiago naizen ilusioak hartzen nau
zauri guztiak direla sendagarri
ez dagoela osatu ez daitekeen testurik
ez higa ez daitekeen harririk

autobidean aurreratzen gaituzten
autoetako gidarien albokoak hainbat
banaizelako ilusioak hartzen nau
eta neuregan zaramatzadala iruditzen zait
ilunabar gorrantza hedakorrean
eta une eterno batez itsu-itsuan sinesten dut

kartzelazainen papar iletsu likina gabe
eta presoen bisita galaraziengatik ez balitz
ezinezkoa litzatekeela munduan edertasuna

ILEGALAK

gabiltzan bideak harrapatu gaitu
esaten genuen ekintzen gaitzesteak
ez duela arazoen oinarria
konpontzeko biderik jartzen
baina ekintza eta gertaera batzuk
beti gaitzetsi izan ditugu
esaten genuen berez direla
aldakor gauzak eta baduela horretan
zerikusia haizeak abaguneak
dena ez dela beti zurrun eta berdin
eta kontrako erauntsia heldu zaigunean
giro makurrak okerrera
egin dezakeela ikasi dugu berriz

gabiltzan bideak harrapatu gaitu
eta ematen du ez gabiltzala ez dela biderik
gelditasun handi batean
isilak jan behar gaituela
gure arrazoiak defenditzen ez dakigula
ez dakigula azaltzen zergatik garen
garen bezain setatsu eta ilun

indartsuagoa dela taldearen deia
geure bihotzaren doinu hilduratua baino
eta pertsonek egindako legeek
legez kanpo jarri gaituzte
armada minorizatuen helburuekin
bat egiten dugulako eta
gehiengo diren horienekin ez

gabiltzan bideak harrapatu gaitu
gabiltzan bidean dago askatasuna
eta bide hori zikina da

HURRE

beti gertatu izan naiz jazoera larrien lekutik hurre
ez nuen sekula pistolarik eskura bildu
ez nuen egundo jomugarik zelatatu
baina ez nenbilen handik urrun
banekien orotariko biktimen faktoria ginela
albo kaltetuak eta zuzenekoak

beti gertatu izan naiz jazoera larrien lekutik hurre
ez nintzen inoren heriotzarekin poztu inoiz
baina behin edo behin
mendeku nahiak sehaskatu izan nau gozo
zuritu izan ditut erdizka
taktika okerrak estrategia makurren itzalean
laster dena konponduko zelakoari
ezinbestekotzat nuen borroka eta minaren
hierarkia baten sakadei amore emanda...
ez nuen inoiz torturarik nozitu eta
bisitetatik soilik ezagutu nituen espetxeak
poliziak ere ez ninduen esetsi
nerabe nintzen goiz argitsu batean baino

beti gertatu izan naiz jazoera larrien lekutik hurre
auzo herrietan agitu dira
berrogei urtez gure historia urratu dutenak
edo geure etxe ondoan
baina asteka edo hilabeteka sailkatuta ere
egun asko egiten dute berrogei urte artekoek
eta ibili-ibilian ohitu egiten zara (gaizki)...
beti hitz egin izan dut gertukoez
nahiz askotan neuk nahi bezain aratz
mintzatzeko entendimentu eta adore aski izan ez

orain badakit
niretzat egin izan dira hainbeste hileta
niri eskainiak ziren galdeketa suntsigarri haiek
kontrol eta hilketa guztiak niri begira antolatu ziren
eta nigan jarritako igurikapenei zaputz egin diedan
arren
hor egon izan naiz beti
indar handiko drama eta komedia txiki askotatik
gertu bai
baina bertan-bertan ere ez
neure historiaren zero gunean

BAKEAREN SEME-ALABAK

gerraren aurrietatik sortuak gara
gosearen zirtziletatik gatoz
gezurraren zutabeetan gora hazi ginen

dena egina zegoen ordurako
eta azkenean ondo bizi eta
laketu egin ginen:
aurrien artean dirua zegoen
zirtziletan bildu zizkiguten
otzan izateko estakuru sailak
zutabeetan gora egin eta
ikus zitekeen zohargia
hizkera bat erauzi eta
fedearen harra txertatu ziguten
eta arima hilak jarri agintearen mirabe
lasta suekin biribilean

protesta egin genuen
baina ez aski sendo
eta ez aski gora

izugarriak gertatu ziren:
handizkako abandonua
harlangaitza garraio urdailean
eta galduko ez bazen
poza inoren begietatik
gorde beharra
eta berriro bakea erein genuen
auzoen gerra ezti eta
geure gezur mikatzen soroetan...
idatzita baitzegoen
azkenean batzuk ondo bizi
eta denok laketu egingo ginela

ORTZIAN IRAKURLE

arboladipean etzanda
hodei zuriak ikusten dira adar artean joaki:
beste herriak daude jendea lanean
kosta bazterrak sukaldeak
eta bururatzen zait zuhaitz adarrok
gerri bati lotuak daudela eta
gerriok sustraiek josita dauzkatela lurrera
bestela joango liratekeela airean gora hegalari
eta orduan txoriek besoak behar lituzketela
eta hegazkinek gurpilen gainean ibili
statu quo honi eskerrak ez balitz...

belar gainean etzanda
hodeiak ikusten dira pasatzen eta
burura datorkit beste garai batean bizi ote garen jada
joan zen denbora batean dudala gogoa oraindik
eta aldi berri honek zer dakarren ez dakit
ez bada haize-uhin arinen gainean
historiaren aro batetik bestera izurde urtetsu legez
geu garamatzala egun beti berdinen bestondotik
ihesi

HERDOILA LODI

erabaki politiko sendoak hartu ditut gaur:
barre aire batean ibili naiz ibai bazterrean
baitezpada xede bakoitzari bere urratsa esleitu
beharrez

zuhaitzek hostoetan irakurriz ziharduten
firfira jostari gisa ulertu dudan hizkuntza berrituan:
eztarri marrantatua dute orrien arima hilduratuek

«fabrika hustua» zerbaiten izenburu begitandu zait
bide ertzean hildako satorra
ukitu ez ukitu egon naizenean:
hain leuna behar du bakardade horren belusak...

maiz eskaintzen diet maitetasun handiagoa
ortzi bikortsuaren itxura aldaketei
etxeko zaharren memoriari baino:
eta hori kapitalismoa da

gutun laburra utzi dut emakume baten begirasunean
deserritar batek atoan egingo lituzkeen galderez:

besteren gorputzetan arren
gureak dira gau-minak inoiz
jaulkitzen dituen zinkurinak

hain hotza sumatuko du nik igurtzi ezean hitzen
azala...
lau dobletan tolestuko dut egunkaria
albiste larriak albiste xeheak
amari lotarakoan esateko gero

uste dut gaur ere ez dugula
elkarri agindu genion lurra merezi izan

MURMURIO HALAKO BAT

Jon Anzari

1

ez dakit non nagoen eta ez dakit banaizen
desagertu egin naiz
hilda egon naiteke
edo historiaren amaraunean galduta agian
desagertu egin naiz
eta beste edozein bezala
(baina beharbada urgentzia handiagoz)
neure buruaren bilaketa lanetan murgilduta nabil

arraroa egiten zait
erietxetan kasernetan morgeko zerrendan
neure izena irakurri nahia:
banago eta banaiz
baina guztizkoa ez banintz bezala

behin-behinean banaiz eta ez naiz
bat-batean ez nago eta hurrena banago:
prentsa ebakinetara desterratua
geltokian segurtasun kamerei
ezabatutako irudietan xerka
lurpeko ozeano nabarren ikaran

inoizka jendearen begira igo nahi duen malko nagia
naiz
badakit desagertu egin nautela esatea
borondate bulkada markatuegia dena demokrazian
baina gogoak azken aurreko ahalegina eskatzen dit
noizbait izan naizela aldarrikatzeko
inoren asmakeria buruberoa ez naizela esateko apal
(besteren ahotik ikasi behar ote dut
halako batean izan nintzela munduan)

ez nago eta banago
banaiz eta ez naiz
desagertu egin naizela uste dut
baina seguru-seguru ere ez nago

2

luzaz desagertu bat izan naiz:
duela aste gutxi arte
ez nekien non nengoen
ez nekien banintzen
baina liluramenduak amaitu dira

ez dakit Toulousera iristerako
hilda nengoen
edo neuk asmatu pertsonaia baten bizitza
ari naizen azkentzen

zer egiten da
inork beretzat nahi ez dituen altxorrekin
non utzi nori eman nora bota...
gorputegian nago
eguzkiak egunero epeltzen ditu hozkailuetako ateak
baina ez desagertuen herioa urtzeko beste:
gorputz ustelgabea oparitu didate
eta ez dakit zer egin
non utzi nori eman...
inork behar al du hilotz izoztu bat

lorontzi baten gainean abandonatutako
meteorito mailatua izan naiz
zer egiten da alfonbra azpian
betiko laga ezin den altxor batekin
non eman behar dut
nire humanitatearen berri
zer daukat erakusteko
frogatu beharra ote dut noizbait
desagertua izandako hildakoa naizela orain

meteorito lotsati bat naiz
eta astuna gertatzen zait
desizozten jarritako altxorra izatea:
jaki aurrekozinatu batek bezala
begiratzea munduari

aurkitu egin naute azkenean
eta atzekoz aurrera kontatutako
bizitza baten jabe egin naiz:
jatetxe bateko ataria bi bidaia txartel
dirua arropak geltoki bat...
orain badakit: hiltzen eduki naute
heriotzan bera-bera egiten

hamaika egunez aurrena
eta hamaika hilabetez gero...
ezkutuko altxorra izan naiz izuen izartegian

inork nahi ez zuen altxor gordea naiz:
ez nekien non nengoen
ez nekien banintzen
luzaz desagertu bat izan naiz
baina amaitu dira liluramenduak...
orain hiltzen eduki nautela esan nezake:
hiltzen eduki naute
hil naizen arte

JENDEA OINEZ

POETAREN ESKUAK

noren izenean mintzo da poeta
noren izenean mintzo naiteke ni
noren ahotsa da nire ahotik
nire eskuetatik hegaka doana

sarri mintzatu izan naiz inoren izenean
bideak mendiak herriak oro
nire baitan kabituko balira legez
denbora tarte batean
beharginek maiteminduek jainkoek eta heroiek
poeten mintzoa besterik ulertu ezin balute bezala

noren izenean mintzo naiteke
norenak dira bata bestearen ondoan
paratzen ari naizen hitzok
noren ahotsa da nire ahotik
hatz tartetik hegaka doana
poeta izan behar al da
munduak igorri seinale argi ozenei
ezikusia egin eta entzungor eusteko:
hainbeste dira moduak

hainbeste dira egunak
ergela izateko

zergatik pasa behar izaten dira beti
minutuen mugak txarrantxa hesi artean:
agindu nizun elkarrekin egoteko hiztegi bat
baina ez dut bete
zure minak ematzeko promesa egin nizun
eta beste bat naiz orain

nork lagunduko dit hitzoi lur ematen
hasierako helburua zen
urreginaren taxuz lantzea bakardadea
doinu eder bat jartzea desertuko harriei
kondenatuentzat ondo amaitzen ziren
poemak sortu bulegoko ordutan
eta gero argi guztiak piztea
baina nork lagundu behar dio poetari
hitzoi lur ematen
lur ematea ereitea den edo ez jakin gabe
etxekoek lagunek ofizioko kideek
segurtasun agenteek laborariek agian...

ni joango naiz baina

nork lagunduko dit hitzoi lur ematen
lur ematea xuxen zer den jakin gabe
noren ahotsa da nire ahotik
noren ahotsa da nire eskuetatik hegaka doan hau
noren izenean mintzo naiteke ni

MAITE DUZUNA

ez dakizunean maite duzuna herri bat den
gizon bat
emakumea
edo ezinezko kantua
malko bat sumatzen baduzu
sumatzen duzu marrazo bat begi mintzetik behera
edo bare nekatu bat hosto bila
betiko ostentzeko kausa hobearen beharrik gabe

ez dakizunean maite duzuna kantu bat den
emakume bat
gizona
edo ezinezko etxea
eta aho gozo batean badabil marruskatutako ogia
itsaspeko bat periskopiotik
dorre aldika itoa bistatzen ari bada
edo marru ozen bat zeure izatearen eguerdi
hautsian

ez dakizunean maite duzuna gizon bat den
emakume bat

kantua
edo ezinezko kalea
eta zeure tristura eztian batzarturik
txapliguek hatsarrea iragartzen duten
mende zoriontsu bat bada jenderik gabeko
unibertsoan
bare nekatu bat etsi gabe doalako hosto bila

ez dakizunean benetan maite duzuna zer den
benetan ezer maite duzun ez badakizu edo
dena maite duzula esan daitekeen unetik gertu
bazaude
gertaeren logika ezak lehertzen du zalantza oro
durduzamendu atzeman gaitzak datoz
eta pausoak beldurra poza inoren agenda lokabean

DUKEKO LARRAINA AZKOITIAN (HILETA KANTA)

Mertxe Agirrezabali

igoko al gara berriro
gure arbola adarrera
igoko al gara gauza guztien neurria
apalagoa zen garaira

gertaera larriak eta mendeak jazo dira:
lurrera begira jarri ginelarik
esku ahurretan irakurriz ikasi dugu
urrunera eraman gaituzten bideen berri
eta bideotan galdutakoak
gorde nahi ditugu beti

igoko al gara berriro
pauso nahasien beldurrik gabe

elkar maitatzeko moduko hosto artera
igoko al gara

geure gorputzak sortu
zelula matxinatuak oldartzen dira
hain luze ondu maitasunean
zauriak handizka irekiz
zelula asaldatu mulkoek
zelako errepublika hautsia osa lezaketen etsirik

igoko al gara berriro
han bulta batez libre izango gara
jendearen samin gorritik...
igoko al gara

goldaketa aroa da:
lehen ere bilduak gara erruz uzta gozorik
larrain bat egingo dugu
bizitakoaren errautsekin
abaro bildu eta babesa bakarrik denarentzat
falta ez dakion inori elkartasun amets bat

igoko al gara berriro
gure arbola adarrera

sobera goratu gabe itxaropena
elkarren ondoan izateko poza jo arte doiki

igoko al gara berriro
gure arbola ederrera
igoko al gara berriro
nahi dugunean jaisteko
ahal dugunean jaisteko
igoko al gara lurrera berriz

igoko al gara berriro
igoko al gara
larraina egingo dugu
bizitakoaren errautsekin

GU EZ GAUDEN LEKUETAN

Xabier Baztarrikari

gu ez gauden lekuetan jendea dago
eta beste leku batzuetan aurrera egiteko kemena
dago
mendeek ernetako ordenaren itzala
eta jendetasuna zakarretara botatzeko gogoa

harrotu egiten dira irritsak gu ez gauden lekuetan
eta horregatik egongo dira
beharbada gu ez gauden lekuak
inon existituko ez balira bezala
inoizko urkatuen zamapean abailtzen diren
zuhaitzak...
eta mirari bat da eman zenidan azken besarkada

gu ez gauden lekuetan metatzen dira
munduko arropa maiztua

hamaika zauriren ametsak mendekuak
eta ezinaren urrezko akuariumak

gu ez gauden lekuetan gu ez gaude
baina maiz bagauden itxura egiten dugu
eta urrundu egiten gara gabiltzan lekutik
inon ez egotea posible balitz bezala
—bi punturen arteko distantzia luzeena gezurra da—
eta idiotak bezala begiratzen dugu
inor islatzen ez duten ispiluetan

gu ez gauden lekuetan gu ez gaude
eta inon ez bageunde bezala bizi izaten gara
batzuetan
ikusezin izateko ahalegin zoroan
gu ez gauden lekuetan amaitu egiten da lurra
jendea trumilka amiltzen da ortzira
norbaiten gogoan gure etxeko sukaldea ageri da
eta han beti bakarturik aurreikusten zaitut
bost hamar hogei urte barru

ez dakit zergatik dauden gu ez gauden lekuak
ez dakit zergatik ezin dugun egon leku guztietan...
eta galderen hosto artean gerizatzen naiz

hemen jarraitzearren:
hainbeste dira defendi ezinak zaizkigun lekuak
eta hala ere gu ez gauden lekuetan jendea dago
zein bere izateko erari nolabait eusten
—bi lekuren arteko distantzia handiena gezurra da—
eta gu ez gauden lekuetan jendea bizi da

OSTENDUON MINTZOA

Joxean Lasa eta Joxi Zabalari

Zenbat orduz zenbat egunez
ostendu ginen
noizko ezkutalariak gara
gaur hemen agertu garenak
noizko desagertuak dira
bila gabiltzanak...
zein erbik zein eper izutuk
ekarri ditu honaino
duela 29 urteko ehiztariaren pausoak:
haizeak badu akordurik
orduko ahotsak badira gaurkoen kide
irratiz mintzo direnean...
non geunden orduan baina
non gaude hemen gaudenean
inoiz izan al ginen han
eta noiz gaude orain

ostendu ginenok
ba al genekien nondik
ba al genekien noiztik gordetzen ginen
zer pentagrama osatzen dute
esaten ausartzen ez garen horiek guztiek
orduko haizeak
gaur egungo hostoak zafratzen ditu itsas aurrean
inork behar izan gintuenean ordea
beti ez geneukan gerturik odola
eta batzuetan kosta egiten zaigu orain
kausa ederren alde hitza ateratzen
ezin izaten dugu lotsa izpi bat gabe
ogia besapean ekarri
ahora eman behar zaigu edateko ura
ez dakigu izapideak eta denbora ondo nola bete

urteotan guztiotan
epeka ostendu izan garenok
zerk jarriko gaitu orain herrira bidean
nola aurkituko dugu etxeko sua
zer txara artetan jaikitzen da dolu kantua...
noizbait itxiko da heroien aldi hau
jendea elkarren ondoan biziko gara
eta arrapostu emango diogu

luze armairu zokoan utzitako arrazoi sailari:
garena eta ez garena agerian jartzeko
tenorea helduko zen agian
daukaguna eta ez daukaguna
erakusteko ordua
bestela zerk jarriko gaitu herrira bidean
non aurkituko dugu etxeko sua
nola igarri zer txara artetan jaiki den dolu kantua

seguru asko desagertu dena izango da
desagertu dela ez dakien bakarra
seguru asko ezkutatu dena da
aro bat amaitu dela jabetzen azkena...
zein gerlatan desagertu ziren
zein gelatan ostendu ginen gu

PENDULOA

eguzkia batzuetan zuhaitz urduria da
betaurreko kristalari batzuetan
jatorrizko hondarra loratzen zaio
eta orduan sakon ikusten da iragana

bakea batzuetan tokiz aldatzen du haizeak
eta argazkietatik kanpo amiltzen dira
gizon-emakumeak —zerraldo ia beti—

batzuetan ezer askorik arriskatu gabe zeken
maitasunaren esperoan jartzen bagara
oso luze samarrak gertatzen dira gauak —egunak
barne—

batzuetan triku baten baitan bilduta bizi gara
batzuetan ahuspez besoak zabalik luze-luze
batzuetan haurrak bezala jagoten ditugu injustiziak
eta albotik pasatzen dira tristura eta trafikoa

eguzkia batzuetan izar erdipurdikoa da
batzuetan jendea da eguzkia argitzen duena
eta jendea ere batzuetan zuhaitz urduria da

ACONTÉCENOS A MIÚDO

A Manolo Soto

acontéceme a miúdo na Galiza
sinto tremer a terra baixo os pés
coma se quixese preguntarme
que fago lonxe da casa
que é o que me leva alá
se o meu corazón sabe dos seus sons
dos seus limites das súas fronteiras

mesmo as veces sentinme
lixeiramente ameazado:
o país polo que camiño ponme a proba
podería expatriarme se non as supero
i eu esfórzome...
acontéceme a miúdo na Galiza
a superficie que piso é un espello
e segundo vaime reflectindo
móstrame as miñas carencias
aquilo que debía ter dito e calei

aquilo que debía ter feito e non fixen
os amigos perdidos e
as persoas coas que non trabei amizade
crecen árbores bravíos
das raíces do meu choro
e ofrezolle follas á xente
da que torpemente namoreime

sucédenos a miúdo na Galiza
somos poetas fora de tempada
amigos doutro país...
sucédenos a miúdo na Galiza
sentimos a terra tremer baixo os pés
coma se quixese inquirirnos
que facemos na casa allea
que é o que nos trae acá
se o noso corazón acerta a latexar ben aquí
e intentámolo...

sucédenos a miúdo na Galiza
traemos un puñado de terra ou un canto rodado
ao amigo defunto
buscando rimas demasiado doadas
para un mal poema:

terra hedra pedra...
estendemos as mans
querendo alcanzar algo fermoso
que non sabemos que é
e non chegamos a tempo
somos poetas do outono vidos na primavera
queremos chegar alá sen estar de todo aquí
sucédenos a miúdo na Galiza
é un estar sen estar
é unha forma de ser sen chegar de todo a ser
deixando como prenda amigos
e unha inquietude fragmentada

ANTIDOTOA

munduko albisteen artean
kapsula zigilatu batean nagoela begitantzen zait
eta ez dakit xuxen
zer beratzen ari naizen kafesnetan:
opil belztuak
lankide kaleratu berrien bisaia
gorputzaren seinaleak aditzeko gorreria...
goizarekin lerro-lerro datoz
elkarren ondora bilduta estu
etorbide jendetsuen aurre-sentipena
lagun izandakoen arrangura ahantzia
iruzurtien zuribideak

urteek harrizko egin naute:
orain zurezko bihotza daukat
lehortzen ari da ibai azaleko mintza
nire soraiotasunak erreta
eta astean bizpahiru egunez kalean zikintzea
beste sendagairik ez dut kausitzen horren aurrean
(sobera haserretu sobera jan sobera edan...)

eraiki gabe utzitako etxeetan bizi da egun
utopia burges txikien hautsa
tailer itxietan errabiatzen da nire arima arlotea:
mundua sutan den bitartean
epe finkoan ezarrita daukat bankuan
xahutzen ausartu ez naizen maitetasuna
eta nire aroko zenbait biktimak
kafesne hondar artetik agurtzen naute:
torturatuak dira presoak dira
ihes egindakoak dira bahituak dira
nahita edo deskuidoz hildakoak...
denek diote aho batez
zein garrantzitsua den ondo gosaltzea

MILITATU

egunero ematen dut izena zure bihotzaren alde
eta berehala datozkit etzanda behetik gora
ikusitako arbolapeak hostoak hodeiekin dantzan
eta gurea edo beste edozeinena izan
maitasunagatik antolatu elkarretaratzeak
auto karabanak giza kateak herri harresi eta
banakako manifestazio erraldoietan
parte hartzen ari naizela etortzen zait
militantzia erabateko eta atzera ezinean

estrategia eraginkorragoak
inguruabarrei begira taktikoki hobeak
aztertu eta arakatzen ditut nonahi:
aurreko eta ondoko belaunaldien artxiboan
nazioarteko biltoki eta gorputzari itsatsi huntza
artean

ekintza zuzena desobedientzia asmoak
elkartasuna ordaintzen ditut ahal neurrian
eta zure bihotzaren alde
egunero jotzen dut neure burua errudun

hurrena ere etzandakoan behetik gora arbolapeak hostoak hodeiekin dantzan ikusten ditudanean edertasunaren pilpira zeri egotzi izan diezaiodan

MAIATZ BERRITAN

esan didate suge gorriak umetzeko
sasoi betea dela hau
ibai bazterrera jotzen dutela
oskola urratuta kumeak jaio eta
berriro mendira aldatzeko ondoren
piztia jendearen ibilera irudikatzen dut
ortzia mehatxuz enpo bidea zail...

ikusi dut hitzak mamitu egiten direla sarri
esaten eta idazten direnean
ez dela berdin zer non eta nola esan
arraso muda daitekeela esanaren indarra
mintzoaren hautua egiten denean...
mende erdia daramat
zer naizen galdetzen neure buruari

bart aspaldiko lagun batek
sega mekanikoaz hatz batean irekia egin
eta herri hau ongarritu zuen bere odolarekin

bart bi suge txiki kalitu nituen
zabortegian gorpu agertu zen
gizon gazteaz akordatzeke

bart ohiko bihurgune itsuan eman zuen
beste bira bat munduak
eta nik lasai so egin nien
egin gabe bazter lagatako ekimenei
hurrengo egunsentiaren saria
beste ezeren nekerik gabe
seguru irabazia banu bezala:

ez den hizkuntza batean mintzo
ez den herri batean lo egin
ez den maitasun baten ondoan jaiki

eta kapitalaren logikak
erraz narama
narabil

ETA BIHAR

Zer egin behar dugu
ohorearen lurralde galduarekin
noiz gorpuztuko dugu
agian inoiz inon ezagutuko ez den
erresuma estrainio hori
non mamituko da
noren begietan zein bizkarren gainean

zer egin behar dugu
xuxen zer den esaten asmatzen ez dugun
jendearen duintasunarekin
bizi izandakoenganako begirunearekin
zelako doinua jarriko diogu
mundu honen ardatz karranpatuari
nola babestuko dugu jendearen sumina
nola gordeko dugu itxaropena
lizundu gabe

erne daitezen behartzen garenean
nondik hurreratuko gatzaizkio
elkarren bakardadeari ordu egokian

barne muinak sobera urratu gabe
gogo-bihotzak zapuztu gabe
neurri doian

zer egin behar dugu inor ez ahazteko
zer egin behar dugu bizitzaren edertasunarekin
eta zer egingo dugu maitasunarekin
garaipenaren biharamunean

IRITSIKO DA EGUNA

iritsi da gure gaurko eguna
iritsi da gure gaurko aldia
suerteko eta zorioneko gara
eta orain laino mugan ikusi ahal den
bide zabal hori pagatu duten guztiekin zordun gara:
zubiak kaleak etxeak hor badaude
sukaldeak arropak kantuak hor badira
hango eta hemengo jende askok
gure aurretik horretan jardun duelako da
horregatik daukagu eskura
hainbeste ondare eta hainbeste ardura
hau da gure gaurko aldia
hau da gure gaurko eguna
eta lehen beste hainbatetan gertatu bezala
berriz ekibokatzen bagara
jendartearen seinaleak
kafe hondarrak
edo txorien hegaldiak
gaizki irakurtzen baditugu
agian azken aukera izango da

baina ez diogu beldurrik
beste behin erratu eta porrot egiteari
ezin baitugu
asmatzeko aukerarik txikiena joaten utzi
gaurko hau gure azken ekina gertatuko balitz ere
ezin baitugu irabazteko aukerarik galdu

iritsi da gure gaurko eguna
gure aldi da
honaino ekarri gaituzten
erabaki zuzen eta eskuzabalak ditugu begira
egin ditugun makur eta injustiziak:
hainbeste bazterketa bidegabe izan dira
hainbeste hildakoak eta arima hautsiak...
larri kolpatutako denbora batean bizi gara oraindik
larri zauritutako denbora batean
baina badakigu honek behar duela
garai berri baten atalasea eta hastapena
beharbada izango zen
orain gauden honetara lehenago ailegatzeko era
baina ez dugu jakin nola
berandu ibili ginen
eta ez genuen asmatu orduan

eta errakuntza eta aukera galdu horien guztien
zama
bihotzean dakargula gatoz
iraganak eta geroak oinordetzan
laga diguten orain honekin:
orain hau baino ez daukagu...
eta azkena gerta badaiteke ere
ez diogu beldurrik beste porrot bati
izan ere hain dugu premia handia irabazteko
norbaitek noizbait zerbait irabaz dezan hemen
eta hain gertu dakusagu eskueran
aro hobeago baten aukera
elkar bana daitekeen aro baten aukera
inork inor sekula zapalduko ez duena...
egin diezaiogun gure gogoeta zintzoenaren promesa
egin diezaiogun gure ahalegin kezkatuenaren
promesa
aldi hau pagatu duten guztien ohoreari

aldiro bizi izan dugun egokiera
izan da geneukan onena
geneukan bakarra
baina oraingo orain honek
aurrekoen aldean geroaz beteago

orain artekoek baino orainago dirudi
gure oraineko orainak gaur
eta ez dugu ekin gabe igarotzen utziko
hainbestekoa du herri honek irabazteko premia
hain karu pagatu du mendeetan
hain karu pagatzen da bizi garen munduetan...

iritsi da orain hau
hau da gure aldia
hauxe da gaur daukagun orain bakarra
egin dezagun gure gogoeta zintzoenaren promesa
egin dezagun gure ahalegin kezkatuenaren promesa
ez daukagu hondarrekoz galtzeko beldurrik
ez dugu irabazteko beldurrik
hemen norbaitek noizbait zerbait irabaz dezan
premia gorria baizik
gaur da gaur guztietan gaurkoena
orain da orain guztietan orainena
iritsi da gure gaurko eguna
iritsi da gure gaurko aldia
eta hala ere adiskideok
hala ere
iritsiko da eguna!

GOSARIA ETA LEGEA

GOSARI LEGEA

kafesne irakinetan sartutako erpurua
miazkatzen ari naiz
hainbeste urte gorputz honen
gainazalean barrena zokomiran
eta soinak beti du ezusteko atseginen bat:
ez bada miatu gabeko erretena
estreinakoz tinkatutako giharrak
edo bulkaden itzalen bat sukalde bazterrean...

esploratzaile harrituarena jokatzen dut
uste bako min sor batek beretzen nauenero
hobi komuna osatu dut debaldeko tristurentzat...
erabaki txikiek tarteka kontu larriez ebatzi ohi dute
eta bizi izandako egun bakoitzak
orbana uzten du barrenean

mundu honek zikindu egiten gaitu jendea poxi bat
horretan du bikaintasuna:
ebatondoaz eman tatuajeei taxua
garrasiei sartu abesti doinuak
eta su burdina egin erretako hatz mamia

bizirik nago
eta orain noiz arte jakitea baino
noraino jakiteak dit ardura:
beldur kuttun ezkutuetaraino
leiho pareraino
zuganaino...
hasieran nintzenetik
beste animalia bat ari naiz bihurtzen:
digestio modua
algaren eskala
malkoen zaporea...

urteen puruz txertatuak nekartzan gailuen
onurek miraturik naraukate:
zer dira gero haize hezetasunei eta presio aldaketei
horren doi antzemateko gai nire baitako
oi higrometro barometro eta anemometro jatorrok!
adinaren uhagaren gainean zaldizko noalarik
ohoratu nahi zaituztet goraki

esaten dute gaixoaldi gogor batetik osatzear den
azken aurreko herria garela Europan
baina kafesne irakinaren aldamenean

neurri-neurrian zahartzen ari naizen bitartean
ez naiz ezeren biktima
ezpada utzi ezin dudan zenbait ohitura okerrena
eta nire buruzagitza poetikoa espetxean dago

ARNASA KANTUZ

esaten dute
nahita ez dagoela arnasa hartzeari uzterik
baina hori mito hutsa dela denok dakigu

hamaika tratatutan irakurri dugu
ezin dela maitasuna kontrolatu
ausaz jokatzen duela
esfinter erotu batek nola...
petxuan trabatutako
hezur gaiztoa da hori
gezur gogor bat

entzunda nago
klase arteko bakea posible dela
eta beste munduetako mapak
merke saltzen direla...
hori sinesteko fedea behar da

oinak ibiltzeko direlako elezaharra
espazioa aldi batez okupatzeko
amarrua baino ez den juzkua eginda nago

eta inor larregi ez mintzearren
denbora aipatu gabe diot hori
erreparo larriz galdatzen baitut
denbora ez den beste kontinente labain bat

gauza batzuk ikasi ditut atzo-gaurretan:
oinak ez dira ibiltzeko
—ba ote da hori ez zekienik—
airea asmatzeko dago
—inork egingo al du—
eta musika soinua ahotsak argia
ezinezko loaldietako sehaska kanta dira

oraindik plazer pribatua dirudi bakeak
maitasunak beti narama
autarkia ilusio eder batera...
atzokoaren ondoren
arnasa nahi dudalako
nahi dudanean
nahi dudanekin hartzen dudala uste dut...

bat-batean itotzeko aukera berriz
zoragarria iruditzen zait

ABESTEKOAK

udazken hondarrean
nork abestuko du orbelaren birundaz
azala lehortu didan haizea
ari delarik lanean gizateria osoarentzat

nork abestu behar dio errepide erreari
bidean galdu ditugunei
libreagoa den espazio batetik...
garai bateko deiak jasotzen ditut
konformismoaren posta kodeaz
karta azalean

nork abestuko die gure mito erotikoei
deblauki hil ziren nire ikasleek
euren amildegitik
euren auto lehertutik
euren eskopetaren kanoitik
ibaiko euren osin izoztutik
euren zelula matxinatuetatik
egiten didate agur
deitorez natorkielako esku hutsik

nork abestu behar die ordu hilduratu nagiei
nork memoria suntsituari
nork akordu ezaren igali geza haiei
nork inoiz izan ez bailitz
irristatu den maitasunari
nork historiako etxe hustuei
nork abandonuari

udazken hondarrean
nire eztarri galgarritik
ez dakidan mintzoan
neuk abestuko dut
mintzoa ez dakidan lagun-ustel limurtu
ez nagoen jende bati
ez naukan aldi honi
abestuko diot nik

URTEMUGA

gaur hamabost urte
lurrean zuloa egin eta
aita sartu genuen
gero lurra berdindu eta
harrezkero gainean bizi gara

ez ginen aurrenak izan
ez gara bakarrak
—seguru gauzak
konpon zitezkeela
beste modu batera
baina ez genuen jakin nola—

milioika jende bizi da
gure antzera
larri maiz
inoiz ezaxola edo pozik
gurasoen hilobiaren gainean

denok maite dugu bakea
eta edertasuna

—seguru gauzak
konpon zitezkeela
beste modu batera
eta ez genuen jakin nola—

gaur hamabost urte
lurrean zuloa egin eta
aita sartu genuen
baina ahaztu egin zitzaigun
haren ondasunak lurperatzea

LEHEN TAUPADAK

Uste dut euria ni etxetik atera zain dagoela
hodei beltzetan gordea
kanileko ur hotza edaten dut
itsasoan egarriz ito direnen gorazarre apalean
jaso dugun guztiarengatik esker zorrez
miresten dut egunsenti hau
eta ez eman behar zaigunaren promesa gisa:
dirua zoriontsua da
hego haizea txistu joka ari da
elizan gauez kutxa gotortuan gordetzen da
jainkoaren irudia
eta sasiak hartuko du noizbait ozeanoa

dena ez da denbora eta espazioa ordea
bada beste nonbait errenditzen den gauzen
sentimendua
aroen aldamenetik ibilian doana
eta han agian bestek ordainduko dute
gure abandonuaren bahia...
euri tantak atezuan daude etxe inguruan
teilatu hegaletatik nire gainera jauzi egiteko

ez dut inoiz ulertuko perfekzioa:
hitz hanpatuak jaulkitzen ditut
eta ez dakit noiz isildu...
gaur bankuak itxita daude
eta oraindik maite nauzula uste dut

HAUTUA

aterpe herbala du jendeak munduan bere hitzak gabe
zelan adierazi behar du minen duena
zelan hostogabetuko egutegiak
eta zelan azaldu beste fase batera
egin nahi lukeela jauzi
joko arriskuz bete honetan...
eta inork badio geu izateko
geure hitzez beste egitea dela bidea
esango diot neuk nahi dudala
hautatu neure galbidea
ez naizela inoiz izango
maite ez dudan ortzi baten txori kantaria
eta behartuta ez bada
ez naizela biluztuko
neure gogoaren kontra inoren aurrean

euskaraz bizi nahi izaten dut batzuetan
ehuneko handi samar batean
badakit ni ez naizena ez hizkuntza bat
ez bandera bat ez herri bat:

ni bakarrean ezer gutxi den euskalduna naiz
bakarrean ezer gutxi naizen euskalduna da ni
ez guardasol bat adina
ez errezeta bat besteko
ez abesti baten erdia
ehuneko handi samar batean
euskaraz bizi naizen euskalduna naiz
eta batzuetan zeharo harritzen nau
euskaraz bizi nahi izateko aukera izateak

ez dut euskararik behar bizitzeko
bizitzeko airea behar dut
arnasa hartu hainbat bider minutuko
bihotzak gorputzeko zokorik urrunenera
odol neurri bat punpa diezadan behar dut
eta gero beste hainbat osagarri:
lagunartea elkartasuna sexua asti pixka bat...
baina euskara ez dut den mendrenik ere behar
bizi ahal izateko
gosea eta egarria asetzea bai
estalpea giro ez denean
demaseko hotzari eta beroari aurre egitea...
gero bestelako alderdiak ere badira
nola diren jendetasun neurri doia

eta gauza ederren itxaropena
baina euskara ez dut behar bizitzeko

mintzo naizen euskara
idazten dudan euskara
ametsak eragin eta inoiz loa galarazten didan hori
hautu libre bat da niretzat
bizitzea ez bezala...
bizi ahal izateko
maitasuna gorrotoa eta lana
agian beharko ditut noizbait
baina euskararik ez dut inoiz beharko bizitzeko
eta hain juxtu
ehuneko hainbesteko batean
bizi nahi dut euskaraz
derrigorrik ez dudalako

bizi naiteke beste hizkuntza batean
eta hala bizi naiz ehuneko esanguratsuan
baina nik euskaraz bizi nahi dut
portzentaje handiagoan hala nahi badut
edo portzentaje txikiagoan gogoak ematen badit
ez hobea izango naizelako hala
ez inoren on-gaitzak osatuko direlako horrekin

baizik eta nazio puska txiki bat naizelako
eta ni naizen nazio zatitxoa izateko
ehuneko hainbesteko batean
euskaraz bizi nahi dudala deliberatu dudalako
horren derrigorrik ez dudalako naiz euskalduna ni

bakarrean ezer gutxi den euskalduna naiz
bakarrean ezer gutxi naizen pertsona da ni
eta hitzek beti naramate norbaitengana

ALDERRAI

ezin dut zure gorputzean sartu
makurrik eragin gabe
bakarraldiaren hozkiak jotzen duenean
nire hatzen
nire mihiaren
nire ezpainen irismena mugatua da
eta uneon ez naiz berba gura
tramankulu otzanez makinez...

bi ezerez eternoren artean
gertatu gara elkarren ondoan
eta goizero mundua
ez dela akitu ikustea
zorion iturri apala da...

zatoz
ondo baderitzozu
atzean utzi duguna berritu eta
elurrak teilatu gainak zuritu bitartean
biok gorputzeko bazter isil batera
emigratuko dugu

BIZIAK ETA HILAK

egunerokoan hildakoez
asko arduratu ez arren
hor dira beti
gogoan baino ezin dituzu
atxiki erabili atera
ezin diezu konturik zorrotz eskatu
eskerrak zuzen eman
eta memorian gorde edo ez
jaki erraza dira irensten
gehiengo nasaiarentzat...
egingo nuke
ebakitako zuhaitzek
hautsitako promesek
desagertuek
eragiten diotela nagi
munduari bira

orain haien edertasun irritsak
beste nonbait dira
gozamenaren zentzuak
ez du zertan bat etorri

zintzo edo makur jokatzearekin
egitate ezeztatzen zaila da
inoren heriotza
eta hilak mulkotan aletzen hastea
edo nahigabe bezala
orenen orbanen eremuan
sartzea aski da
haien bake karroinduak
asalda ditzan biziak

hala
nahitaez
hildako guztien ondoan maite dugu elkar
ez dago pausoa ematerik
ez arnasa hartzerik
hilak
haien kontzientzia jarauntsiak
zotin edo usin batean gure jabe egin gabe

eta biziak bezala
hilak ere ez dira berdintzen zelai isiletan:
beti datozkit gogora maite ditudanak
nor bere ateraldi eta keinuez
eta luze-sakon gorroto nituenak ere bai...

badira hala ere
bizi zirela aski maite izan ez
eta bidezkoa ez den arren
besteri oinordetzan
utziko nizkiekeenak

hildako guztien ondoan maite zaitut:
eta urteak eta hilak metatzen goazen eran
ez dakit nola kabitzen garen hainbeste jende
ohe bakarrean

KONTRAERAN

ezetz dioten arren baietzean nago
ez da berdina maitasunak
ilunabar izoztuetan edo
gaugiro ederrarekin harrapatzea
ezbeharrek ez dute berdin tratatzen
jende ondo-bizia eta behartsua
—soziologian aditua da zoritxarra—
antzik ez dauka abandonuak
bistrot bateko mahaian edo
harrera kai galarazietako aduanan...
nahiz bietan hezur gogorrekoa izan
gaixotasunak berdin kolpatzen du
erdalduna eta euskalduna
baina badago aldea hitzetan

ezetzarekin bat egin behar banu ere baietz diot
erdi aro ospel batera goazela pendizean behera
nago daukadana galtzeko beldurrak eragin dardara
eta soin adarren txindurritze hau
ez dela erreparo psikiko somatizatua
edo ideologia endekatu baten ondoriozko

kolesterol mailari dagokion marka baino...
nire baiezkoarekin miraturik
egoten natzaie labana ahoei so
nola abesten dizkieten lo kantak
hozkailuko oilasko papar zuhailei
eta istiluen aurkako poliziei ume jaio arren
koskortu arte ez zaiela antzematen
euren klasekoen aurka ekiteko sortu zirela
diost gogoak

ezetz burgoiari baiezko pikorrez jartzen natzaio
bada bustitasun itsaskorra
sabelpe gozoko biloetara bidean
eta justiziaren tentazio molde bat
zauri zornatuen galdaran...
ekaitzen seme-alabok borroka ere egin dugunez
inoiz
ondo pagatua nago
merezi izan dute
zelula matxinatuen lekukotzek
merezi izan du
fusilatzeen atariko goizak
merezi izan du
hainbeste larderiak —eskola estatua etxea...—

eta anaiak anaia leihotik
behera bota nahi izan zuenekoak
merezi izan du
ondo pagatua nago
beti delako uda betea
inoren buruko hemisferioren batean

BIZI NAIZEN HAU

bizi naizen hau
bahituran hartu bai
baina besteren gorputza
balitz bezala tratatzen dut

adeitsu izaten saiatzen naiz
jendetasunez hartzen dut
eta ahal dudan neurrian
eskatzen didana eman egiten diot

bizi naizen hau
zure gorputza balitz bezala
bizi naiz askotan
jakinik gonbidatu jator baten arauz
neure-neurea ere ez dela
eta luze erakutsi didan pairamenagatik
itsusten ari den arren maite dut

ni bizi naizen hau
ez dakit noren gorputza den
baina bertan egokitu naizenez

utzi zidanari edo hartu nionari
eskerrak adierazi nahi dizkiot
undina kantu limurkorrak gorabehera
ez bainaiz oraindik zeharo jausi
gogo huts izateko neure amarruetan

HORIEK GUZTIEK

eta nik bezala
zer egiten dute ni horiek guztiek
deblauki ortzi zolara jausten direnean
nola moldatzen dira iturri agortuan
arrazoiak bai baina erarik gabe
gertatzen direnean
nondik bilduko dute kemena
ni horiek guztiek
zu joaten bazatzaizkie

eta nik bezala
zer egiten dute ni horiek guztiek
leinu ilun baten abiaburu eta hatsarrea
eurak direla jabetzen badira
zelan egingo dute aurrera
sortu ziren hizkuntza atzendu
eta besterik ikasi ez badute
zer egiten dute ni horiek guztiek
oinek behera egin eta
behe gainak eusten ez badie

eta nik bezala
ni horiek guztiek zer egin behar dute
mendeen mendetan
sekula ez direla saldu
ez dutela amore eman uste bazuten
eta goitik behera tronpatu badira

eta nik bezala
zer eginen dute ni horiek guztiek
zu joaten bazatzaizkie...
eta geratzen badira bakarrik
kapitalarekin aurrez aurre
(harridurazko senidetze zail batean
elkarri begiratu agian)

IBAI ONDOAN

astiro paseatzen naiz ibai ondoan
baina gaur presaka antzean iratzarri
eta ordu-orduan iritsi naiz neure soinera
batzuetan iruditzen zait
erosta ezkutuak gorde ezinik igarotzen dela
ni bezalako jendea aldamenetik
eta zoriona propio landutako
ezjakintasun suerte bat dela
kalera ateratzen naiz ohetik ihesi
batzuetan ortzia belaun pareraino iristen da
eta orduan etzanda baino ibiltzerik ez dago

astiro paseatzen naiz
marxismoaren on-gaitzak zorrotz aztertzeko ezgai
marxista uzkurtua hala ere...
badira klase borrokak azal ez ditzakeen garaitzak
psikoanalisiak giltzak ahaztuta lagatako ametsak
batzuetan imajinatzen dut
oporrak suizida desjabetuen etxeetan igarotzen
ditugula

haienak zirela maindire zuriok ogia gazta zaharra
ardoa
eta izena asmatu ez zaion klub bateko kide naizela
batzuetan ni bezalako jendearen
ahoa estaltzen dut oihu bat isiltzeko:
bizkarka jarri eta atzeraka ibiliz geroaz oroitzen naiz

astiro paseatzen naiz ibai ondoan
zintzoen bakearen xerka
neu ez naizen oro arrotza zitzaidan sasoi haietan
bezala:
ederra da bizitza baina hotzegi dago
ederra da bizitza baina oraindik hotzegi nago

AZKEN BATEAN

azkena hel dakidanean
nirea soilik izan dadin saiatuko naiz
ez zor handirik
ez larregizko albo kalterik
leihoak zabalik doazela umore gaiztoak airean gora

mintzo garen herriaren azkena iristen bada
gurea soilik izan dadin saiatuko gara
ez erosta ez negar kanturik
arrangurarik ez haboro arranguren izartegian
eta zabal bedi zohargia bizirik diren hizkuntzetan

mundu honen azkena etortzen denean
mundu honena soilik izan dadin saiatuko dira
ez soberazko deitorerik
ez demasezko etsipenik
milioi urte batzuen isuria kanilean behera turrustan

utziko ditugu maite izan dugunaren markak
materiaren akorduan
eta hatsarreak azkena bilduko du agian

nola sagar ale batek nire eskuan itxaroten duen goizean
ireki ahala berriak jaio daitezen egunkariko orrian

LO AURREKO LURRUN

pertsona oro legez ni ere
bizi izan ez naizen munduen
oroimenez mukuru nago
eta gertatu aitzin aienatu instanteen
bila nabil etengabe

baina izua diot
luzaz inoren begietan kera egin
eta holograma bihurtzeari
oihanpe itzaltsuan aiduru
eta zelatan izan daitekeenari
krudeltasun errugabearen eskolan
trebatu nahiko gaituzten kurloiei

ederra da
ezagutu ez duzun argitasun baten miraz
argiak amatatu eta loak uriolan eramatea
esetsi guztien markaz atzenduta
edozein leinu eta federen arrastoz futitzen zarela:
zenbat milioi urte behar izan ditu planetak
zure gaurko irri-iritziraino heltzeko
(bost bat mila milioi igual)

zaharrak ikusten ditut
belarria zoruaren kontra jarrita
ez dabilen erloju bat atzemateko ikaraz
eta berripaperak orrikatzean
ez ditut ezagutzen han ageri diren soldaduak
ez ditut ezagutzen hildakoak

eguna eta gaua nahi ditut ospatu
dohaintzan hartutako sari dira:
hemen amaitu da mundu txiki hau
bihar abia liteke beste bat:
ihesa antolatuta neukan neure baitara etortzeko
baina berandu abiatu eta jende artean galdu naiz

MASTER CLASS

Zertan oinarritu
geu gauzkan ordu honen emankorra
eta krudela egiaztatzeko
zeri heldu
minutuen isuri geraezina
haragijalea bada
eta ez badaki zer den gupida
eta ez badaki begiratzen atzera...
sentimenduen auzi mediku ez naiz
baina hutsik banago esan egin behar dut

nahi dut hitz egin asko galdu dutenez
tai gabe galdu eta galdu ari dinenez
eta nahi dut epai bideetan jarri
erabakiak zirela jabetu gabe
hartutako erabaki haiek
ardoaren erdokari so egindako hautu haiek:
badaukat zeri egotzi zorion une bakoitza

gertutik ezagutzen dut odolean txertatu zaidan
lehen mailako bidazti txartela
azalaren kolore definigaitz honen gailentasuna
eta uhaza bere izariaz harro litekeen ber
ergelki harrotzen nau neu besterik ezin izanak
gauzak ausaz baletoz bezala lokartzen naiz gauero
haizearen konpasean higitzen dira hodei gorriak
eta eurekin ni

Managuaren askatzea ahaztu dut
ahantzi zait Srebrenica eta 95eko uda
Nestor Cerpa eta Japoniako enbaxada Liman...
gizon egiten nauen ia dena ahantzi dut
ez ditut ezagutzen duela hamar urtetik gora
Marokotik etorri nire auzoak
mugetako polizia bihotza ernetzen zait sarri
ez dut ezer konprenitzen:
maite genuen lagun hilaren txakurra
paseatzeko txandak egiten nola gabiltzan
nola biltzen garen sarri ispilu aurrera
idolatrak lez irri bat lora dakigun esperoan

badaukat zeri egotzi zorion une bakoitza:
nor ez da saiatu gauzen barrua ulertzen

hutsik banago esan egin behar dut
maitatzeko ezinean banaiz esan egin nahi dut

gabiltzan kaleetan inporta duena galduta
maiz jartzen naiz altzari izatera
altzari humano neure antzekoen oldean
beste inoren bizitzako
pasarte hutsaletan leku bat hartu
beste inoren bizitzako
egun handien bezperan iraizean igaro
itzalei gogor oratuta
duela 2 milioi urteko hominido beldurtuaren
hominido bortitzaren
hominido iraun zalearen zainekoa naiz
eta 4 milioi urte barruko akabuari begira jarririk nago
denbora amaitzen ari zait
baina ez nire leinukoei ez nire herrikoei ez giza jendeari

anabasa hau zuzentzeko
belaunaldi biko tartea bada gutxienez
txalo txikia egiten dut espanturik gabe
gupidaz begiratzen diet nire esku ahurrei:

bide lanbrotsuak ikusten ari naiz eta
haizea kulunkatzen duten izenak datoz sokan
zerez eginak gauden esaten

LAU MILIOI URTE BARRU

lau milioi urte barrurako
iragarri dute munduaren azkena
zientzialari lagunek
ordura arte erre ez den guztia
kiskali egingo da
hala galduko omen dira
hainbeste gizalditako lorpenak:
adiskidetasuna
amodioa
elkar hartzea
gupida...

lehenagotik zerbait bai bageneki bezala
gara galdu-gordean abiatuak
akabu horri ihesi:
presaka doaz haurrak gurasoen beso artera
belozitateak limurtzen gaitu jendea
beste planeta edo aro baterako txartela
eskaintzen digula autoak gauak ardoak...

hurkoaren begietara so
azken minutu hartako argazkiak
ikusten nagoelakoa datorkit
inon ez diren albumetan...
ezin dugu lau milioi urte itxaron
bizirik garenon poza
galtzea eragozteko

lau milioi urte barru
iragarri dute munduaren azkena
atzo jakin nuen berria eta
kezkak hartu nau:
semeari telefonoa jo
arropa lehorrak jaso eta
bart lankide bat kaleratuko
zutela gaztigua eman ondoren
sobera haserretu ez izanak
behea joarazi dit

ezin dugu lau milioi urte itxaron
presa handia dago...
atzo jakin nuen berria eta
atzera kontaketari
dagoeneko jan diogu

egun bat:
munduko gupida
amodioa
elkar hartzea
adiskidetasuna...

hainbeste dira egitekoak eta
lau milioi urteko epea hain labur
bizirik garenon poz hau
gaur bizitzeko
lau milioi urte
hain da denbora gutxi
kapitala eraitsi eta
bizi izan garenon poza
galtzea eragozteko

GOIZEKO TURISTA

Zortziak eta hogeiko hegazkinak
arrasto harro arrosa dakar sartalderantz
hodei maluta margulen kantoian aurrera
txoriak eder irizten ez dio bere hegadari
gauzen izena jakiteke idazten dut

tranpa zuloko gillotinan itota
aurkitu dut lantokian sagu bat
arbola soilduek otoitz dantzarian
agurtu naute ahots baten eske
gauzen izena jakin gabe idazten dut

gure umetan ere nostalgia banatzen ziguten
ur ardoarekin orain bezalaxe
irentsi egingo nuke ortzi hau balitz edangarri:
begiak hantu garunak erre leher dakidala gibela

zer esanen dio bere herriak mende laurden
preso eman duen bizilagun itzuli berriari:
ausaz zeren kausaz jausi zen behiala
urteen eiheraren tobera begitik behera

zer den sasoiz kanpo loratu beharra
besteren lekuan besteren kontzientzia
onaren soroetatik landa
ausaz eskatuko zaio mugi dadila kontuz
apurtu gabe etxeko kinkila

gauzen izena ez dakidalarik idazten dut
gauzen muina ezagutu gabe
makila lagun paseatzen nintzen lehen
bideko zakurren beldur
—haizea zakur
uharri hondarrak zakur
nire lau oinak zakur—
makila eskuan nabil egun
neure itzala gainera badatorkit defenditzeko
harresiko harri batek besteari bezala
begiratzen diot datorkeen denborari

goizero-goizero janzten dugu geure ama
gertatzen ari direnen gainetik azpitik alboetatik
ageri den kresala apartsuarena jokatuz
nekizkien gauzen izenak
ahazten ditudala idazten ari naiz eta
zer ahazten dudan ahazteak arranguratzen nau

arrasto harro arrosa geratu da sartaldean
begiak hantu garunak erre leher dakidala gibela...
eta hemen ni
egunaren karelaren gainean jarrita
hankak dingilizka
etorkizunaren zain nago